

Kennisatelier Kunst, Cultuur en Integratie: een krachtig drietal?

Datum: woensdag 20 juni 2007

Tijd: 9.30 – 17.00 uur

Locatie: Amsterdam

Opening ochtendprogramma door dagvoorzitter Margo Groenewoud, programmaleider KIEM

Dagvoorzitter Margo Groenewoud opent het kennisatelier. Vandaag is bewust gekozen voor een brede verkenning van het onderwerp. Het onderwerp spreekt velen aan en lijkt in veel opzichten 'klaar als een klontje'. Echter, er lopen makkelijk meerdere perspectieven door elkaar:

- Perspectief van de instituten, van de traditionele kunstsector, waarin het gaat om kwaliteit ("kunst met een grote K"). Veranderen deze instituten onder invloed van diversiteit in de samenleving?
- Perspectief van individuele kunstdeelnemers: hoe toegankelijk zijn cursusinstellingen, hoe gekleurd zijn de kunstopleidingen, wie bezoeken theaters en concerten?
- Perspectief van de bewuste inzet van kunst en cultuur in projecten gericht op emancipatie, participatie en integratie. Beleving van identiteit staat centraal bij kunstbeleving; inzet van kunst ten behoeve van integratie is vaak succesvol.

Het programma van de dag is zo opgezet dat alle perspectieven aan bod komen, waarbij theorie en praktijk elkaar afwisselen. Daarbij zal blijken dat de perspectieven niet geheel los van elkaar gezien kunnen worden.

Bijdrage drs. Bart Top, lid Adviesraad Diversiteit en Integratie, Amsterdam

Bart Top is medeauteur van het adviesrapport "Op naar de creatieve buitenwijk". Top geeft aan dat de verdeling van de gelden inzichtelijk maakt waar een knelpunt zit. Doordat de grote, bekende, instellingen een groot deel van de subsidie van de gemeente krijgen blijft er weinig over voor de kleinere organisaties. Daarmee blijft een enorm potentieel - met name buiten de grote instituten in het centrum - onbenut. De adviesraad ziet een duidelijk verband tussen sociaal-economische ontwikkeling en het benutten van creatief potentieel. Voor de stad Amsterdam is het van belang om juist in de buitenwijken talenten te ontdekken en kansen te bieden. Door kunst en cultuur te mixen komen nieuwe en vernieuwende ideeën tot leven in de stad.

Het adviesrapport is te vinden op de website van gemeente Amsterdam:

http://amsterdam.nl/gemeente/diensten_bedrijven/adviesraad?popup=false

Vragen uit het publiek:

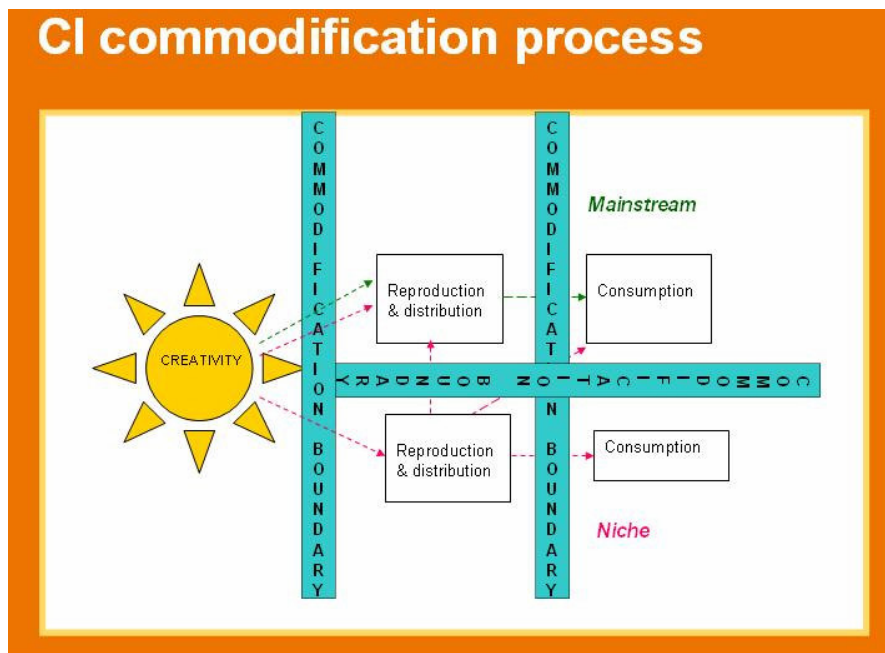
- Hoe zit het met het kennismaken door allochtonen met westerse kunst?
 - Scholen gaan verschillend om met cultuureducatie. Verschil van religie wordt als belemmering beschouwd, maar kan juist ook als aanleiding gebruikt worden om over uitingen van kunst en cultuur in gesprek te komen.
- Wat zijn de instrumenten van scholen voor cultuureducatie?
 - De brede school, bijvoorbeeld, geeft veel nieuwe aandacht aan cultuur. Het is jammer wanneer cultuurtalent niet herkend wordt door de school of de ouders.
- Kan kunst ook desintegrerend werken?
 - Ja dat kan, kunst kan als aanstootgevend ervaren worden. Bijvoorbeeld een poster van een naakte vrouw in een buurt waar veel moslims wonen. Het is wel van belang om effecten op een langere termijn te beschouwen. Er zijn gevallen bekend waarin de aanleiding van kunst heeft gezorgd voor een gesprek, wat uiteindelijk tot een beter begrip van elkaar leidde.

Bijdrage van prof. dr. R.C. (Robert) Kloosterman en mw. drs. A.M.C. (Amanda) Brandellero beiden verbonden aan de afdeling geologie en planologie van de Universiteit van Amsterdam.

“Als je naar steden kijkt zie je dat er weer een bloeiperiode aankomt”, illustreert Robert Kloosterman. Deze bloei hangt direct samen met de groei van de ‘cultural industries’. Grote steden blinken uit in de culturele sector: hier worden de trends bepaald voor muziek, mode, theater, beeldende kunst, etcetera.

Wat kun je als stad hiermee? Het gaat tenslotte om een behoorlijk autonome sector, die gekenmerkt wordt door overaanbod en een complex proces van selectie (trends). Toch ontwikkelen ‘cultural industries’ zich niet helemaal vanzelf. Het bieden van kansen aan kleinschalige culturele uitingen kan een belangrijke impuls geven aan een grotere ontwikkeling. Het waarborgen van continuïteit is juist op een laag schaalniveau mogelijk. Ook kan een symbolische waarde uitgaan van een ondersteuning, bijvoorbeeld door een gebouw een duidelijke en open culturele functie te geven. Kloosterman noemt het voorbeeld van een Cultureel Bedrijfsverzamelgebouw. Door goede bereikbaarheid en zichtbaarheid van de activiteiten blijven de mensen geprikkeld om deel te nemen.

Onderzoeker Amanda Brandellero gaat dieper in op het selectieproces in de culturele sector, dat onderwerp is van haar promotieonderzoek. Zij spreekt over het ‘commodification process’, oftewel: het proces waarin een kunstuiting tot een (betaald) product wordt en een markt vindt. Feitelijk gaat het om twee markten: de mainstream markt (trend, massa) en de niche-markt (markt van selecte groep liefhebbers).

Figuur 1. Selectieproces in de creatieve sector: van kunstuiting tot massa- of nicheproduct

Het nog lopende promotieonderzoek zal inzicht geven in dit proces, waarbij duidelijker wordt wie de spelers zijn en waarom bepaalde groepen meer in bepaalde sectoren voorkomen dan andere groepen. Brandellero gebruikt meerdere onderzoeksmethoden bij het onderzoek: exploratief onderzoek (hypotheses), analyses per sector, kwalitatief onderzoek en vergelijkingen met andere landen/steden.

Bijdrage van Stephany Biezen, Youth Connection en Kenny Zschüschen, Eternity

Youth Connection is een organisatie voor jongeren tussen de 12 en 24 jaar uit Amsterdam. Youth Connection bereikt jongeren met verschillende culturen, opleidingsniveaus en dromen. De doelstelling van Youth Connection is het ondersteunen van jongeren in hun persoonlijke ontwikkeling, bevordering van maatschappelijke participatie en het vergroten van sociaal netwerk. De jongeren worden begeleid tijdens de projecten.

Voorbeelden van projecten: CATch (Cultuureducatie Als Toekomstperspectief), Peer Education (waarbij jongvolwassenen hun opgedane kennis aan jongeren overbrengen). Youth Connection vindt het belangrijk om jongeren te laten zien wat er allemaal is en te laten ontdekken wat zij aan talenten in zich hebben.

Eternity is ook een project van Youth Connection, Kenny Zschüschen vertelt dat deze organisatie een middel is om jongeren sociale competenties te leren en hun horizon te verbreden. Door middel van workshops, optredens, en evenementen worden de jongeren van de straat gehouden. Eternity is een professionele organisatie waar inmiddels meerdere musici hun brood mee verdienen. Daarmee zijn zij een rolmodel en coach voor de jongeren die meedoen. Zowel in de sociale doelstelling als in de commercieel/muzikale doelstelling is Eternity zeer succesvol. Het is typisch een voorbeeld van een 'grass root' initiatief dat wel gesteund is door de lokale overheid, maar haar succes dankt aan haar eigen kracht en gedrevenheid.

Afsluiting ochtendprogramma door Margo Groenewoud, met een bus werden alle deelnemers naar de tweede lokatie gebracht.

Locatie: VONK (Gerardus Majellakerk - Ambonplein 63, Amsterdam)

Opening van het middagprogramma door Margo Groenewoud: zij licht nog even toe dat het middagprogramma is gewijzigd nadat Amsterdam Parkstad zich moest terugtrekken uit de organisatie van deze dag. Het huidige programma is een volwaardig alternatief.

Bijdrage van Demet Akpınar, coördinator Vrouwen Ontwikkelen Nieuwe Kansen (VONK)

VONK is een initiatief van stadsdeel Zeeburg. De doelgroep zijn alle vrouwen vanaf 16 jaar. Het doel is deze vrouwen te helpen bij hun arbeidsontwikkeling. Het gaat erom iets passends voor de vrouwen te vinden waarbij zich zelf goed voelen. Niveau van arbeidsontwikkeling kan variëren van verkenning van wat de vrouw kan of leuk vindt, tot reïntegratie op de arbeidsmarkt. Juist in de creatieve sector vinden veel vrouwen hun weg. Een mooi voorbeeld daarvan is Fatima El Yazidi, die zelf haar verhaal komt vertellen.

Project Lopend Vuur, voorbeeld van het succesvolle project van Fatima El Yazidi met begeleider Mariska Perrier.

De begeleiding van Mariska Perrier bestaat vooral uit coachen en faciliteren. Centraal staat de vraag naar iemands talenten en het weghalen van barrières om met die talenten aan de slag te gaan.

Zo heeft Fatima El Yazidi een boek geschreven. Eerst werkte zij in de zorg, maar dat was eigenlijk de keuze van haar omgeving. Nu ze kinderen heeft merkt ze hoe belangrijk lezen is voor kinderen, maar ook hoeveel ouders nooit voorlezen. Hier wil ze graag wat aan doen. Haar liefde voor lezen bracht haar ertoe een kinderboek te schrijven. Nu het boek is gepubliceerd is ze een stichting aan het opzetten. Vanuit de stichting wil ze ouders aanzetten tot voorlezen.

Bijdrage drs. E. (Eltje) Bos, organisatieadviseur culturele diversiteit

Eltje Bos licht haar betrokkenheid bij het onderwerp toe. Zij vertelt vele jarenlang op het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen gewerkt te hebben. Hier constateerde zij dat de toenemende diversiteit in onze samenleving de kunstsector nauwelijks leek te beïnvloeden. Enkele jaren geleden is zij gestart met een promotieonderzoek naar dit fenomeen. In deze presentatie deelt zij haar bevindingen.

De kunstsector kent feitelijk twee 'scholen'. Eén leidend perspectief is dat van de 'Kunst voor de Kunst' (kunst met een grote K). Het andere perspectief is dat van 'Kunst en de Mens'. Traditioneel is heel veel overheidsgeld naar Kunst voor de Kunst gegaan. Denk daarbij aan grote instituten als Rijksmuseum. Daarmee is veel geïnvesteerd in een sector die slechts een deel van de bevolking bereikte, namelijk dat deel dat eenzelfde gevoel had voor Kunst. Voor het andere type kunstinitiatief - gericht op mens en samenleving - is, met name in de grote steden, wel meer aandacht gekomen. Toch zijn beide stromingen naast elkaar blijven bestaan. In zekere zin, zo betoogt Bos, hebben ze beide ook belang bij het in stand houden van de situatie. Het doen laten versmelten van de twee perspectieven zou betekenen dat beleid én instituties flink overhoop gehaald zullen worden.

Vaak komt er van het vastgestelde beleid op het gebied van cultuur en diversiteit niet veel terecht. Voor de uitvoering van lokaal cultuurbeleid zou je als gemeente brede groepen de kans moeten geven zich te ontwikkelen en ze dus ook een specifiek budget toekennen. Dit verstoort bestaande systemen. Investeer daarnaast ook in cultuureducatie, zodat mensen kunnen uitleggen waarom ze iets mooi vinden (of niet).

In haar betoog verwees Bos naar het rapport Van Stolling naar Stroming, het rapport van de Commissie Cultuurbereik: <http://www.minocw.nl/documenten/Vanstollingnaarstroming.pdf>